

Aanpak Veilig in en om school (VIOS)

in opdracht van de gemeente Arnhem

Inhoud	
Inleiding	2
Wijkgerichte aanpak	2
VIOS	3
Aanpak VIOS	3
Rolverdeling	4
Resultaten & evaluatie	4
Uitbreiding naar de regio	5
Begroting Aanpak VIOS 2021 - 2022	5

Inleiding

Voor u ligt het plan van aanpak voor Veilig in en om School (VIOS) in de gemeente Arnhem. Deze aanpak is gericht op het betrekken van voorgezet onderwijsscholen bij de Arnhemse preventieve aanpak van ondermijnende jeugdcriminaliteit in het kader van de pedagogische wijk.

Sinds januari 2021 is de gemeente Arnhem gestart met een brede aanpak tegen ondermijnende jeugdcriminaliteit. Bij dit programma zijn verschillende organisaties betrokken waaronder politie, straatcoaches, jeugdjongerenwerkers en ondernemers. Scholen vervullen vanzelfsprekend binnen deze aanpak ook een belangrijke rol. Een aantal middelbare scholen in Arnhem heeft de gemeente daarom om hulp gevraagd bij het omgaan met deze leerlingen.¹

De aanpak VIOS voorziet enerzijds scholen van handelingsperspectief bij het omgaan met ondermijnende jeugdcriminaliteit. Anderzijds betreft het VIOS scholen bij de wijkgerichte aanpak in Arnhem. Bij een aantal scholen in Arnhem, waaronder het Maarten van Rossem en 't Venster, is het VIOS al gestart. De aanpak VIOS kan worden ingezet op elk onderwijsniveau binnen het voortgezet onderwijs. In dit voorstel staat de uitwerking van VIOS beschreven.

De aanpak VIOS wordt met versterkingsgelden ondersteund vanuit het RIEC. Het doel is dan ook dat het VIOS op veel meer scholen, ook buiten de gemeente Arnhem, ingezet gaat worden. In dit plan van aanpak wordt ook aandacht besteed aan de verspreiding van het VIOS in de regio.

Wijkgerichte aanpak

De aanpak tegen ondermijnende jeugdcriminaliteit in de gemeente Arnhem is in eerste instantie gericht op een aantal wijken in Arnhem-Oost. Het beeld bestaat dat jongeren die in deze wijken opgroeien tussen hoge werkloosheid en schuldenproblematiek in toenemende mate ook geconfronteerd worden met drugsgerelateerde criminaliteit.

Met behulp van het programma BOTOC (breed offensief tegen georganiseerde ondermijnende criminaliteit) wordt getracht de risico's van het opgroeien in deze wijken te beperken. In het kader van het BOTOC-programma zijn het afgelopen jaar succesvol zes deelprojecten opgezet waardoor actief samengewerkt in de wijk.² Zo is bijvoorbeeld de nieuwe stichting Arnhemse Straatcoaches opgericht. Inmiddels zijn zeven straatcoaches actief in twee wijken in Arnhem waar zij een groot aantal jongeren spreken en samenwerken met politie, jeugdjongerenwerk, de wijkteams en de teams leefomgeving (TLO's).

Binnen deze aanpak wordt uitgegaan van de pedagogische wijk: door het netwerk rondom jongeren te activeren wordt een barrière opgeworpen op de weg naar criminaliteit. Binnen deze filosofie staan drie leefomgevingen van jongeren centraal in de zogenaamde gouden driehoek: de straat, thuis én de school.

Voor de pedagogische wijk is de rol van scholen dus cruciaal. Scholen kunnen signaleren welke jongeren risicovol gedrag vertonen en vervolgens in samenwerking met partners in de wijk deze

¹ <https://www.gld.nl/nieuws/2439257/jongeren-gebruiken-steeds-meer-drank-en-drugs-gemeente-arnhem-komt-in-actie>

² Jeugd en jongerenwerk 3.0, 'Streetwise' toezicht: Stichting Arnhemse straatcoaches (SAS), Preventief Interventie Team (PIT), Bieden van Perspectief - Prospect4Cash!, Knooppunt risicojeugd, Ingrijpen & aanpakken; zie bijlage.

jongeren actief begeleiden. De aanpak VIOS voorziet in de behoefte om scholen binnen deze gouden driehoek te betrekken.

VIOS

In het kader van de pedagogische wijk streeft het VIOS er naar dat het schoolgebouw de plek wordt waar iedereen uit de wijk samenkomt. Leerlingen (en hun ouders), schoolpersoneel, buurtgenoten en professionals in de wijk ervaren de school als een plek waar je graag bent. Elke school is Arnhem is een veilige plek voor jongeren waar zij zich dagelijks - ook na de lessen - ontwikkelen.

Om dit te bereiken is een samenwerkingsconvenant voor de aanpak 'jongeren en alcohol, drugs, deviant- en normoverschrijdend gedrag' opgesteld door de gemeente Arnhem in samenwerking met de Arnhemse schoolbesturen, de politie, jongerenwerkers, Iriszorg en het sociaal wijkteam. Met dit document bekrachtigen de partners dat zij verantwoordelijkheid nemen en samenwerken bij constatering van alcohol & drugs, misbruik door jongeren of deviant- en normoverschrijdend gedrag. Dit document legt de basis om te werken aan ketensamenwerking, signalering en preventie op actuele veiligheidsthema's op scholen. Uiteraard vanuit ontwikkeling, waarbij we continu de Aanpak VIOS tegen het licht houden en verbeteren in een dynamisch proces met alle betrokken partners).

Aanpak VIOS

Om in beeld te krijgen waar de behoefte ligt per school, wordt een startanalyse gemaakt. Wat speelt er? Welke thema's hebben prioriteit? Op basis daarvan wordt het VIOS actief op de school.

De aanpak VIOS bestaat vervolgens uit drie hoofdlijnen:

1. Een stevige interne en externe (lokale)ketensamenwerking

Iedere school heeft een kernteam waar in ieder geval: school, politie, wijkteam, leerplicht en indien van toepassing jongerenwerk actief is. Tijdens netwerkbijeenkomsten wordt de zichtbaarheid en samenwerking met partijen in de wijk vergroot. Hierdoor worden bijvoorbeeld meidenwerk, straatcoaches of straathoekwerk actief rond de school.

2. Een schoolveiligheidsplan per school

Dit plan is maatwerk per school en zal werkenderwijs vorm worden gegeven. De leerlingen, ouders en de school weten hierdoor wat er allemaal wordt ingezet op het thema veiligheid. Hier in staan werkafspraken in- en extern, voorlichting, interventies etc. Wie wat doet en wat er van elkaar verwacht wordt. Ook wordt gewerkt aan een incidenten protocol.

3. Kennis en vaardigheden vergroten over veiligheidsthema's

Leerlingen, ouders en schoolpersoneel worden geïnformeerd en getraind over actuele veiligheidsthema's zoals wapens, drugs(gebruik/handel), loverboys, sexting en de straat(cultuur). Door middel van een menukaart met voorlichting en lessen over alle veiligheidsthema's krijgen scholen zicht op aanbod van trainingen. Bijvoorbeeld over het programma Alleen jij bepaalt (AJB) vanuit het ministerie van JenV of de inzet van een leerlingen- en ouderpanel. Dit krijgt een standaard plek in het jaaraanbod van de scholen.

Rolverdeling

Afhankelijk van de behoefte op scholen zal de rolverdeling verder worden ingevuld. Voor en goede samenwerking in en om de school zijn een kernteam en een kwartiermaker essentieel. Optioneel is de inzet van een coördinator veilig leerklimaat.

Kernteam

Iedere school krijgt een kernteam VIOS met:

De ondersteuningscoördinator (of andere relevante medewerker van de school), de wijkagent , (indien aan de orde) jongerenwerk actief op school, het sociaal wijkteam, leerplicht en (zolang als nodig is) de kwartiermaker van de gemeente.

Dit kernteam:

- > Komt structureel bij elkaar.
- > Vormt de basis voor en stuurt op de uitvoering van de interventies.
- > Heeft een signaleringsfunctie, vanuit een gezamenlijke strategie, waardoor een stevige ketensamenwerking ontstaat.
- > Inventariseert wat er op veiligheidsgebied in en om school aan de hand is. En verbindt daar acties aan.
- > Organiseert maatwerk voor risico jongeren

Coördinator veilig leerklimaat (CVL)

Door de CVL zorgt binnen de school voor de aanpak VIOS. Voor het Maarten van Rossem en 't Venster is tijdelijk een CLV aangesteld.

Deze CVL is:

- > Is betrokken bij de aanpak van complexe casuïstiek binnen het thema veiligheid.
- > De spin in het web, "bewaker" van het maatwerk plan van aanpak en stuurt en monitort op de uitvoering hiervan.
- > Hij/zij is de verbinder voor de ketenpartners buiten de school.
- > De centrale professional in opdracht van de directie in de school waar docenten en ook andere professionals bij terecht kunnen voor advies of actie met betrekking tot het thema veiligheid.

Kwartiermaker

De kwartiermaker is:

- > Begeleider/aanjager van de aanpak.
- > Coach voor coördinator veilig leerklimaat (CVL).
- > Adviseur voor de gemeente en schoolleiding aangaande het thema veiligheid.
- > Troubleshooter in de uitvoering bij complexe casussen, incidenten, samenwerkingsvraagstukken.

Resultaten & evaluatie

Het VIOS is inmiddels opgestart op twee vmbo-scholen (het Maarten van Rossem en t 'Venster). Diverse scholen in Arnhem hebben interesse getoond in VIOS en zijn ook eerste startgesprekken mee gevoerd. Voor het einde van 2021 wordt het VIOS bij nog vier scholen in Arnhem opgestart (vmbo, havo/vwo scholen), met een gewenste uitbreiding naar heel Arnhem. Het programma VIOS is gestart

als een pilot. Daarom wordt tijdens de ontwikkeling en uitrol van het VIOS permanent gemonitord met behulp van een actieonderzoek. Tussenresultaten van deze evaluatie worden periodiek gerapporteerd en teruggekoppeld aan de gemeente Arnhem.

Uitbreiding naar de regio

Ondermijnende jeugdcriminaliteit is landelijk een urgent probleem. De aanpak VIOS is dan ook niet alleen ontwikkeld voor de gemeente Arnhem. Het doel is dat ook scholen in andere gemeenten VIOS kunnen inzetten. De aanpak VIOS en de uitbreiding naar de regio wordt medemogelijk gemaakt door de versterkingsgelden vanuit het RIEC. Binnen het netwerk van het RIEC zullen VIOS en andere projecten met betrekking tot het voorkomen van jonge aanwas bij elkaar worden gebracht, om zo van elkaar te leren. De gemeente Arnhem zal actief aan de slag gaan met het overbrengen van de methodiek binnen dit netwerk van het RIEC en naar andere samenwerkingspartners op het niveau van Oost-Nederland.

Middels een gedegen actieonderzoek zullen tussentijdse resultaten over de aanpak beschikbaar komen. De tussenresultaten en lessen van de aanpak VIOS zullen worden gedeeld door middel van thema bijeenkomsten, online webinars en presentaties. Als daar interesse voor is kan een nieuwsbrief verzonden worden om actief de voortgang van de aanpak te delen. De gemeente Arnhem gaat ook graag in gesprek om mee te denken over opzet van het VIOS in andere gemeenten. Zo kunnen andere gemeenten of scholen een vergelijkbare aanpak opzetten.

Verder is het ook van belang op te merken dat naast de regionale overdracht, we vanuit de gemeente Arnhem de Aanpak VIOS ook goed inbedden binnen het Arnhems Programma Onderwijs en verder ook zorgdragen dat het goed is aangesloten op de brede wijkveiligheidsaanpak in Arnhem en de specifieke Arnhem-Oost aanpak. Dit allemaal om jongeren te behoeden voor het afglijden naar crimineel gedrag en dat we ze maximaal helpen in hun ontwikkelingen. 'De norm stellen en perspectief bieden' is überhaupt het basisbeginsel van waaruit in Arnhem het Veiligheidsbeleid wordt vormgegeven.

Begroting Aanpak VIOS 2021 - 2022

Voor het opzetten en realiseren van deze brede aanpak hebben we als gemeente Arnhem extra capaciteit moeten inhuren, aangezien reguliere kennis en middelen niet binnen de gemeente aanwezig zijn. De externe inhuur zal eindigen op 31-12-2022; daarna moet er een systematiek ontwikkeld zijn die vanuit de bestaande organisatie (veiligheid en onderwijs) moet kunnen worden ingevuld. Vooralsnog zijn voor de opzet, ontwikkeling en uitvoering van de aanpak voor 2021 en 2022 de volgende begrotingsposten voorzien.

- Kwartiermaker VIOS	€ 150.000
- Coördinator Veilig Leerklimaat	€ 100.000
- Actie-onderzoek	€ 30.000
- Uitbreiding naar alle (middelbare) scholen Arnhem	€ 95.000
- Beleidsmatige opzet en inbedding	€ 50.000
- Communicatie en Voorlichting	€ 15.000

- Onvoorzien

€ 10.000

Totale kosten Aanpak VIOS

€ 450.000

De gemeente Arnhem vraagt voor de uitvoering van de aanpak een subsidie van het RIEC voor de invulling van de externe functies (Kwartiermaker en Coördinator Veilig Leerklimaat). De overige kosten zullen door de gemeente Arnhem zelf worden gedragen vanuit het Programma Veiligheid, danwel via nog extra te werven Rijksmiddelen. Opzet is om de reikwijdte en het effect zo groot mogelijk te maken en daar is een intensieve, lerende aanpak cruciaal voor.

Bijlage: Plan van aanpak BOTOE Arnhem (in een schematic)

Opgave

Ingrijpen & Aanpakken

Preventie en repressie gaan hand in hand. Het is van groot belang dat de bestuurlijke, civielrechtelijke en strafrechtelijke aanpak wordt verstevigd om zo efficiënter en effectiever in te zetten op druggerelateerde criminaliteit. Er vindt uitgebreid onderzoek naar de criminele netwerken in de wijken plaats.

Jeugd Jongerenwerk 3.0

Jeugd- en jongerenwerk zorgt voor intensieve begeleiding van 60 jongeren d.m.v. een persoonlijk ontwikkelingsplan. Door het versterken van een persoonsgerichte preventieve aanpak en het bieden van kansen en perspectief aan jongeren, probeert jeugd- en jongerenwerk te voorkomen dat jongeren in de ondermijnde georganiseerde criminaliteit terecht komen.

Informatieknooppunt risicojeugd

De aanpak slaagt alleen wanneer alle partijen samenwerken en er regie komt op casuïstiek, fenomenen en trends. Zo kan de benodigde informatie op het snijvlak zorg en veiligheid worden gedeeld en kan de juiste interventie worden ingezet. Dit alles komt binnen het veiligheidshuis tot stand.

Doelgroep

Jeugd 0-24 jaar

Stichting Arnhemse Straatcoaches

Flexibel en slagvaardig toezicht door straatcoaches in de wijk. SAS richt zich op het vroegtijdig signaleren en voorkomen van situaties die tot overlast of criminaliteit kunnen leiden. De kern van het werk van de straatcoaches bestaat uit het aanspreken, monitoren, de-escaleren, opschalen (richting politie) en doorverwijzen van jongeren.

Prospect4Cash

Een initiatief om jongeren betaald aan het werk te krijgen in de eigen wijk als tegenhanger van het 'makkelijk' verkrijgen van crimineel geld. Hiermee wordt en blijft de wijk leefbaar.

PIT

Door het preventief interventie team (PIT) worden in een vroeg stadium jonge kinderen met ernstige gedragsproblemen binnen het (basis)onderwijs voorzien van een op maat gesneden plan. Door middel van screening op sociale leerbaarheid wordt actief en preventief ingegrepen en doen we wat nodig is om jongeren op het rechte pad te houden.

Doel

- Barrière tegen drugscriminaliteit
- Voorkomen van jonge aanwas in een crimineel netwerk

Arnhem-Oost

Netwerk

Gezin

Straat

School

Online

Werk

Vrije tijd